

Zagreb,
06.12.2013.
Ur. broj: 323-2013

- MEDIJIMA -

Priopćenje za medije povodom obljetnice stradanja Dubrovnika i dubrovačkog područja

01. listopada 1991. počela je višemjesečna opsada grada Dubrovnika u kojoj su građani i građanke Dubrovnika živjeli u kopnenoj i pomorskoj blokadi, bez struje i vode, u skloništima. Istovremeno, u Dubrovačkom primorju, Rijeci Dubrovačkoj i konavoskom području, uništavalo se selo za selom, rušilo, pljačkalo i palilo. Snage JNA napade na dubrovačko područje vršile su iz Crne Gore, Bosne i Hercegovine i s Jadranskog mora.

06. prosinca 1991. godine Dubrovnik je pretrpio najžešći napad. Prema sjećanju jednog Dubrovčanina taj dan se:

... toliko pucalo, da je to bilo nešto nevjerojatno. Svugdje se osjetio smrad paleži. Kasnije su počeli požari. Od vatri koje su buktile, bilo je osvijetljeno ko da je upaljena javna rasvjeta. Ujutro je bilo strahovito za izać' u grad, na Stradun. To je bilo prestrašno. Hodali ste po sloju građevinskog materijala, štuta, greda, nije se vidio Stradun, nije se vidjela Uska ulica. Izgorene palače, smrad paleži. Znam da su s radija molili ljude da ne dolaze u Grad, jer ih je bilo strah da će ako svi dođu u Grad, ovi ponovo početi pucati, da će bit' mrtvih. Međutim, iz cijelog grada su ljudi dolazili na Stradun. Šutke su hodali i plakali. Bila je masa ljudi. Ko sad kad dođete i vidite ljude s kruzera, pun Stradun. E, tako je bilo.¹

U ratu na dubrovačkom području ubijeno je 116 civila, a više stotina je ranjeno; poginulo je 430 hrvatskih branitelja, 443 osobe zatočene su u logorima Morinj i Bileća, prognano je 33 000 osoba i uništen je 2071 stambeni objekt.

Do danas su zbog kaznenih djela ratnih zločina počinjenih u Dubrovniku i na dubrovačkom području provedeni ili pokrenuti postupci pred Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju², Županijskim sudom u Dubrovniku³ i pred Višim sudom u Podgorici⁴.

¹ Osobna sjećanja stanovnika Dubrovnika i okolice dostupna su na stranici www.osobnasjecanja.hr

² Protiv **Miodraga Jokića**; osuđen na 7 godina na temelju priznanja krivnje za ubojstvo, okrutno postupanje, napad na civile, bezobzirno razaranje koje nije opravdano vojnom nuždom, protupravni napad na civilne objekte i uništenje i namjerno oštećenje institucija posvećenih religiji, dobrotvornim svrhama, obrazovanju, umjetnosti i znanosti kao i spomenika kulture i umjetničkih i znanstvenih djela.

Protiv **Pavla Strugara**; osuđen na 7 i pol godina zatvora zbog napada na civile i uništenje i namjerno oštećenje institucija posvećenih religiji, dobrotvornim svrhama, obrazovanju, umjetnosti i znanosti kao i spomenika kulture i umjetničkih i znanstvenih djela.

Protiv **Slobodana Miloševića** kojega se optužnicom između ostalog teretilo da je "od 1. listopada 1991. do 7. prosinca 1991. djelujući sam ili u dogovoru s drugim sudionicima udruženog zločinačkog poduhvata, planirao, poticao, naredio, počinio ili na drugi način pomagao i podržavao planiranje, pripremu ili izvršenje vojne kampanje usmjerene na grad Dubrovnik i njegovu okolicu radi prisilnog uklanjanja nesrpskog stanovništva. Optuženik je umro u pritvoru u Scheveningenu 11. ožujka 2006.

Protiv **Vladimira Kovačevića** zvanog Rambo pokrenut je postupak, no 2007. predmet je prepušten pravosuđu Republike Srbije te je podignuta optužnica.

Smatramo da 22 godine nakon početka rata još uvijek nije uloženo dovoljno napora usmjerenog na uspostavljanje odgovornosti i pravde te izgradnju kulture sjećanja koja će se temeljiti na povijesnim činjenicama.

Proživljeno iskustvo ostalo je u domeni osobnih sjećanja žrtava i sudionika rata, a društveni i politički faktori koji kreiraju društvenu zbilju zanemaruju posljedice rata koje su još uvijek prisutne u živom društvenom tkivu. U takvim okolnostima, u kojem lokalne vlasti ne ulažu potrebne napore, vrlo je teško uspostaviti izgubljeno povjerenje s najbližim susjedima i ponovno uspostaviti ratom presječene veze.

Posljedica toga je da su ljudi u svojim osobnim sjećanjima, tragedijama i proživljenim gubicima prepušteni samima sebi i da se neki od njih s tugom sjećaju solidarnosti i međusobnog uvažavanja koje je postojalo u vrijeme kada su im životi bili ugroženi.

Prema razmišljanjima jednog Dubrovčanina:

... a ona neka dobra strana u tom svom jadu i nevolji je što su se ljudi zbližili. Nevjerojatno nešto. Susjedi, ljudi su se tako povezali. Jedni drugima su pomagali. Nikad u životu nisam mogao zamisliti da će to biti tako. Susjedi koji su bili možda u nekoj zavadi pa nisu razgovarali, možda se nisu javljali jedni drugima, jako su se zbližili, dijelili su sve. To je bila jedna pozitivna strana. Na žalost, čim smo se vratili normalnom životu, ponovo su ljudi počeli po starom. Uobičajeno.⁵

Apeliramo da javnost, kako dubrovačka, tako i šira, konačno počne razmišljati i istinski uvažavati činjenicu da je stanovništvo preživjelo teško ratno iskustvo, da posljedice tog iskustva, bez obzira na ekonomski napredak kojem se prirodno teži nakon rata, još uvijek postoje te da se o ratnim događanjima konačno počne razgovarati na zreo i odgovoran način.

³ Protiv **Ž. S.**; osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od 10 godina zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i kaznenog djela ratnog zločina uništavanjem kulturnih i povijesnih spomenika.

Protiv visokih oficira bivše JNA **Jevrema Cokića, Mile Ružinovskog, Pavla Strugara, Miodraga Jokića, Branka Stankovića, Obrada Vičića, Radovana Komara, Milana Zeca i Zorana Gvozdanića**; zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva u stjecaju s kaznenim djelom uništavanja kulturnih i povijesnih spomenika. Optužnica je podignuta 2009., a svi navedeni su nedostupni hrvatskom pravosuđu.

Protiv **Božidara Vučurevića**; zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva u stjecaju s kaznenim djelom uništavanja kulturnih i povijesnih spomenika. Optužnica je podignuta 2008., no glavna rasprava nije počela jer optuženi nije dostupan hrvatskim vlastima, a bijegom iz Srbije u BIH izbjegao je postupak izručenja iz Srbije u Hrvatsku koji je bio začet nakon njegovog uhićenja u Srbiji temeljem međunarodne tjeralice.

Protiv **Radovana Grubača**; zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, optužnica je podignuta 2010. predloženo je određivanje pritvora i raspisivanje tjeralice.

Protiv **B. L.J.**; zbog počinjenja kaznenog djela ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika (logor Bileća). Optužnica je podignuta 2000., a iste godine izrečena mu je kazna zatvora od 14 godina.

Protiv **Veselina Dakovića i Vujice Raičevića**; Županijski sud u Dubrovniku 1994. godine odbio je optužbu u odnosu na Dakovića, a Raičevića u odsutnosti osudio za ratni zločin protiv civilnog stanovništva i kaznu zatvora od 8 godina. VSRH je 1995. godine preinačio presudu suda prvog stupnja i povisio kaznu na 10 godina zatvora.

Protiv **Marka Grandova**; zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, optužnica je podignuta 2008. Optuženi je nedostupan hrvatskim vlastima pa glavna rasprava nije započela.

⁴ Na temelju Sporazuma o suradnji i progonu počinitelja kaznenih djela ratnih zločina, zločina protiv čovječnosti i genocida koje je Državno odvjetništvo Republike Hrvatske zaključilo s Vrhovnim državnim tužilaštvom Crne Gore 28. srpnja 2006., Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore u kolovozu 2008. podiglo je optužnicu protiv šestorice osumnjičenika zbog zločina počinjenih u logoru Morinj, a postupak je još u tijeku. Očekuje se odluka Apelacionog suda, koji je prethodno, u dva navrata ukidao presude prvostupanjskog Višeg suda u Podgorici te 2012. potvrdio oslobađajuću presudu u odnosu na prvooptuženog **Mladena Govedaricu** i drugooptuženog **Zlatka Tarlea**. ŽDO u Dubrovniku zadržalo je pravo kaznenog progona. Neuvažavanje koncepta zapovjedne odgovornosti, mala visina izrečenih kazni, kao i neprimjerena dužina trajanja kaznenog postupka ukazuju na svu problematiku suđenja za ratne zločine u Crnog Gori.

⁵ Osobna sjećanja stanovnika Dubrovnika i okolice dostupna su na stranici www.osobnasjecanja.hr